

Επιμέλεια:
Κυριάκος Οικονόμου, Αρεοπαγίτης

Η ΕΦΕΣΗ

Συστηματική κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΠολΔ

- Άσκηση έφεσης • Προθεσμίες
- Διαδικασία συζήτησης • Νομιμοποίηση διαδικών
- Αντέφεση • Ανασταλτικό - Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα

Συνεργάτες έργου:

Κυριάκος Οικονόμου, Αρεοπαγίτης

Κωνσταντίνος Παναγόπουλος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Σπυρίδων Τσαντίνης, Αναπλ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Παναγιώτης Γιαννόπουλος, Επίκ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ

Αθανάσιος Πανταζόπουλος, Πρωτοδίκης, Δ.Ν.

Χρήστος Τριανταφυλλίδης, Πρωτοδίκης, Δ.Ν.

Αντώνιος Διακονής, Δικηγόρος, Δ.Ν.

Η ΕΦΕΣΗ

Συστηματική κατ' άρθρο ερμηνεία
του ΚΠολΔ

Η ΕΦΕΣΗ

Συστηματική κατ' άρθρο ερμηνεία του ΚΠολΔ

Επιμέλεια: Κυριάκος Οικονόμου

ISBN 978-960-622-339-6

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

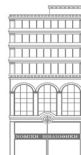
Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδείς δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημιά τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Νεκταρία Καπογιάννη
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούκος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Χρύσα Ζαργιαννάκη
Παραγωγή:	NB Production AM251017M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομιάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

number of Europe's 500
αξιωματική επιλογή

Committed to excellence

Επιμέλεια:
Κυριάκος Οικονόμου, Αρεοπαγίτης

Η ΕΦΕΣΗ

Συστηματική κατ' άρθρο ερμηνεία
του ΚΠολΔ

- Άσκηση έφεσης • Προθεσμίες
- Διαδικασία συζήτησης • Νομιμοποίηση διαδικών
- Αντέφεση • Ανασταλτικό - Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα

Συνεργάτες έργου:

Κωνσταντίνος Παναγόπουλος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ
Σπυρίδων Τσαντίνης, Αναπλ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ
Παναγιώτης Γιαννόπουλος, Επίκ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ
Αθανάσιος Πανταζόπουλος, Πρωτοδίκης, Δ.Ν.
Χρήστος Τριανταφυλλίδης, Πρωτοδίκης, Δ.Ν.
Αντώνιος Διακονής, Δικηγόρος, Δ.Ν.

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

THE APPEAL

Systematic Commentary of the Greek Code of Civil Procedure

Edited by: **Kyriakos Oikonomou**,
Judge at the Greek Supreme Court

Abstract: This volume constitutes a comprehensive commentary of the provisions of the Greek Code of Civil Procedure regulating the appeal. Through a combination of legal scholarship and representative case law of all court levels, the authors highlight and examine several issues regarding the appeal, such as: procedure for filing an appeal, time-limits, legal standing, the suspensive and devolutive effects of this legal remedy, the relevant hearing procedure, and issues of intertemporal law, especially under Law No. 4335/2015. Each chapter includes extensive references to specific literature and numerous case law references, which, along with an overall index of terms, render this volume a handy tool for all those interested in appeal-related issues.

ISBN 978-960-622-339-6

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

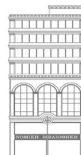
DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

© 2017, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αντικείμενο του παρόντος τόμου είναι η συστηματική ερμηνεία των άρθρων 511-537, που περιέχονται στο Τρίτο Κεφάλαιο, του Τρίτου Βιβλίου, του Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας και ρυθμίζουν το τακτικό ένδικο μέσο της εφέσεως.

Σκοπός του πονήματος τούτου είναι να αποτελέσει χρήσιμο βοήθημα στους νομικούς της πράξεως, στους ερμηνευτές και εφαρμοστές του δικαίου, κυρίως στους δικαστές και δικηγόρους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν συνεχώς δυσχερή δικονομικά ζητήματα που αναφύονται κατά τον χειρισμό των υποθέσεων ενώπιον των δευτεροβαθμίων δικαστηρίων.

Την συστηματική ανάλυση των επί μέρους άρθρων διεξήγαγε αξιόλογη επιστημονική ομάδα, η οποία προέβη σε θεωρητική επεξεργασία των σχετικών θεμάτων και αξιοποίησε τα άφθονα νομολογιακά δεδομένα.

Κατά την ανάπτυξη των ειδικότερων θεματικών, την αποτύπωση λειτουργικώς των σκέψεων τους και την παράθεση των θεωρητικών απόψεων, οι επιστημονικοί συνεργάτες-συγγραφείς των σχετικών κειμένων ενήργησαν με αυτονομία, έχοντας ως βασικό μέλημα, να είναι ταύτα εύληπτα, εύχρηστα και να δίνουν κατευθύνσεις για την ορθή επίλυση των δικονομικών ζητημάτων, που αναφύονται στην πράξη κατά την διαδικασία εκδίκασης της εφέσεως.

Με την συστηματική ερμηνεία των σχετικών διατάξεων παρουσιάζεται κατά τρόπον σαφή και επαγωγικό η διαδικαστική πορεία της εφέσεως, δηλαδή τα στάδια ερεύνης και δικονομικής αξιολογήσεως, τα οποία διέρχεται η κάθε υπόθεση ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, αναλόγως προς τους προβαλλομένους λόγους εφέσεως και τα εντοπιζόμενα σφάλματα της εκκαλουμένης.

Παραδίδοντας το έργο τούτο, όλοι οι συντελεστές του ευελπιστούν ότι, με την αποδοχή και την χρήση του από τους ενδιαφερομένους, θα δικαιωθούν οι προσπάθειες τους για την δημιουργία ενός σημαντικού βοηθήματος.

Αθήνα, Οκτώβριος 2017

Κυριάκος Οικονόμου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

Εισαγωγή επί της λειτουργίας του ενδίκου μέσου της εφέσεως – **Κ. Οικονόμου**

Άρθρο **511** Αποφάσεις πρωτοβαθμίων δικαστηρίων – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **512** Ανέκκλητες αποφάσεις – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **513** Έφεση κατά των οριστικών αποφάσεων – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **514** Μόνο μία έφεση επιτρέπεται – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **516** Ποιοι δικαιούνται να ασκήσουν έφεση – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **517** Κατά ποιων στρέφεται η έφεση – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **518** Προθεσμία και χρόνος ενάρξεώς της – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **519** Ανασταλτικό αποτέλεσμα προθεσμίας – **Κ. Παναγόπουλος**

Άρθρο **520** Στοιχεία της εφέσεως. Πρόσθετοι λόγοι – **Χ. Τριανταφυλλίδης**

Άρθρο **521** Ανασταλτικό αποτέλεσμα. Μέχρι τότε. Εξαίρεση – **Κ. Παναγόπουλος**

Άρθρο **522** Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα – **Κ. Παναγόπουλος**

Άρθρο **523** Αντέφεση. Διατυπώσεις. Συνέπειες – **Κ. Παναγόπουλος**

Άρθρο **524** Διαδικασία συζήτησης της έφεσης – **Κ. Παναγόπουλος**

Άρθρο **525** Απαράδεκτο νέων αιτημάτων και ανταγωγής – **Α. Διακονής**

Άρθρο **526** Απαράδεκτο μεταβολής βάσεως και αιτήματος - **Αθ. Πανταζόπουλος**

Άρθρο **527** Πότε επιτρέπεται η προβολή νέων ισχυρισμών – **Α. Διακονής**

Άρθρο **528** Επί εξαφανίσεως εκκαλουμένης αποφάσεως – **Αθ. Πανταζόπουλος**

Άρθρο **529** Προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων. Στρεψοδικία – **Α. Διακονής**

Άρθρο **530** Ένορκη εξέταση των διαδίκων – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **532** Εκπρόθεσμη έφεση – **Π. Γιαννόπουλος**

Άρθρο **533** Ποιο δίκαιο εφαρμόζεται – **Κ. Οικονόμου**

Άρθρο **534** Αντικατάσταση αιτιολογιών – **Αθ. Πανταζόπουλος**

Άρθρο **535** Αποδοχή της εφέσεως – **Κ. Παναγόπουλος**

Άρθρο **536** Επιβλαβέστερη απόφαση – **Σ. Τσαντίνης**

Άρθρο **537** Επέκταση στους ομοδίκους – **Κ. Παναγόπουλος**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ	IX
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	VII

Εισαγωγή επί της λειτουργίας του ενδίκου μέσου της εφέσεως

I. Νομική φύση και λειτουργία της έφεσης	1
II. Ο κανόνας των δύο βαθμών δικαιοδοσίας	2
Α. Λειτουργική αρμοδιότητα	2
Β. Το ειδικότερο περιεχόμενο του κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας.....	3
Γ. Ο κανόνας των δύο βαθμών δικαιοδοσίας και η αρχή της οικονομίας της δίκης...4	
III. Κατ' ουσίαν έρευνα της διαφοράς.....	5
IV. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως.....	7
V. Ζητήματα του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης.....	8
Α. Επί απορρίψεως της αγωγής για τυπικό λόγο ή ως μη νόμιμη.....	8
Β. Επί περισσότερων κεφαλαίων της προσβαλλόμενης αποφάσεως.....	9
Γ. Επί μη εξετάσεως πρωτοδικώς ορισμένων κεφαλαίων της αγωγής	10
Δ. Επί εν μέρει αποδοχής ενός ενιαίου κεφαλαίου της αγωγής.....	10

Άρθρο 511

Αποφάσεις πρωτοβαθμίων δικαστηρίων.....	11
I. Γενικά	11
II. Αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων. Εκκλητό αποφάσεων που εκδόθηκαν επί μη γνήσιας υπόθεσης ασφαλιστικών μέτρων.....	17
III. Επιτρεπτό δικονομικών συμβάσεων	22

Άρθρο 512

Ανέκκλητες αποφάσεις	25
I. Γενικά	25
II. Εφαρμογή στις ειδικές διαδικασίες.....	26
III. Εφαρμογή σε δίκες ανακοπής 632, 933	28

IV. Εφαρμογή επί εσφαλμένης μη εφαρμογής των διατάξεων περί μικροδιαφορών	29
V. Παραπομπή κατ' άρθρο 47	30
VI. Κανονισμός 861/2007	31

Άρθρο 513

Έφεση κατά των οριστικών αποφάσεων	33
I. Οριστικές Αποφάσεις	34
Α. Γενικά	34
Β. Έννοια οριστικής απόφασης στο πλαίσιο του άρθρου 513 παρ. 1 ΚΠολΔ	35
Γ. Τελειωτική απόφαση	36
Δ. Κρίσιμος χρόνος ελέγχου της οριστικότητας της απόφασης	37
Ε. Μη οριστικές αποφάσεις	37
ΣΤ. Περιπτωσιολογία οριστικών αποφάσεων	38
Ζ. Περιπτωσιολογία μη οριστικών αποφάσεων	40
II. Αποφάσεις με τις οποίες παραπέμπεται η διαφορά στο αρμόδιο δικαστήριο.....	43
III. Εν μέρει οριστικές αποφάσεις	44
IV. Αυτεπάγγελτος έλεγχος εκκλητού – συνέπειες έλλειψής του.....	49

Άρθρο 514

Μόνο μία έφεση επιτρέπεται	51
I. Απαράδεκτο δεύτερης έφεσης	51
II. Ταυτότητα διαδίκων	52
III. Ταυτότητα εκκαλουμένης απόφασης	56
IV. Απαράδεκτο πρώτης έφεσης	58
V. Αντέφεση	60
VI. Κατά μετατροπή λήψη υπόψη της δεύτερης έφεσης ως δικογράφου πρόσθετων λόγων.....	60

Άρθρο 516

Ποιοι δικαιούνται να ασκήσουν έφεση	63
I. Γενικά	64
II. Ενεργητική νομιμοποίηση	66
Α. Διάδικοι.....	66

B. Μεταβολές στο πρόσωπο των διαδίκων	70
Γ. Περιπτωσιολογία	71
1. Ενάγων – εναγόμενος	71
2. Ομοδικοί	72
3. Κυρίως παρεμβαίνων	73
4. Προσθέτως παρεμβαίνων	73
5. Προσεπικληθείς	75
6. Ειδικά ο προσεπικληθείς με δικαστική διαταγή	78
7. Καθολικοί διάδοχοι	79
8. Ειδικοί διάδοχοι	80
9. Εισαγγελέας Πρωτοδικών	81
10. Υπουργός Οικονομικών	82
Δ. Πλαγιαστική άσκηση έφεσης	83
Ε. Ενεργητική νομιμοποίηση προς άσκηση έφεσης στην εκούσια δικαιοδοσία ...	84
III. Το έννομο συμφέρον ως διαδικαστική προϋπόθεση	88
Α. Γενικά	88
Β. Το έννομο συμφέρον του ηττηθέντος διαδίκου	88
1. Η ήττα του ενάγοντος	88
2. Η ήττα του εναγομένου	89
3. Ειδικά η περίπτωση των συνεκδικαζόμενων αγωγών διαζυγίου	91
IV. Έννομο συμφέρον του νικήσαντος διαδίκου	91
Α. Έννοια νικήσαντος διαδίκου	91
Β. Περιπτωσιολογία	92

Αρθρο 517

Κατά ποιων στρέφεται η έφεση	95
I. Γενικά	95
II. Ομοδικία	98
Α. Απλή ομοδικία	98
Β. Αναγκαία ομοδικία	101
III. Παρέμβαση	103
Α. Κύρια Παρέμβαση	103
Β. Απλή Πρόσθετη Παρέμβαση	104
Γ. Αυτοτελής Πρόσθετη Παρέμβαση	108
IV. Προσεπίκληση	108
V. Καθολικοί διάδοχοι	110
VI. Μη νομιμοποίηση ειδικών διαδόχων	112

VII. Εκούσια δικαιοδοσία	113
VIII. Παθητική νομιμοποίηση στην άσκηση έφεσης στις πτωχευτικές δίκες.....	115
IX. Δίκες υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (Ν 3869/2010)	116

Άρθρο 518

Προθεσμία και χρόνος ενάρξεώς της	119
I. Γενικά	119
II. Γνήσια προθεσμία.....	120
III. Καταχρηστική προθεσμία.....	133
IV. Διακοπή της προθεσμίας.....	136
V. Απώλεια προθεσμίας και επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση.....	138
VI. Θέματα προθεσμιών στην πτωχευτική δίκη.....	139
VII. Αναστολή της προθεσμίας.....	140
VIII. Προβλήματα διαχρονικού δικαίου	140

Άρθρο 519

Ανασταλτικό αποτέλεσμα προθεσμίας	145
I. Γενικές παρατηρήσεις.....	145
II. Περιεχόμενο.....	146
III. Εξαιρέσεις	146
IV. Προϋποθέσεις.....	151
V. Σχέση προθεσμιών έφεσης και ανακοπής ερημοδικίας.....	152

Άρθρο 520

Στοιχεία της εφέσεως. Πρόσθετοι λόγοι	155
I. Περιεχόμενο δικογράφου.....	155
II. Λόγοι έφεσης.....	158
III. Πρόσθετοι λόγοι - Εισαγωγή.....	158
IV. Παρακολουθηματικός χαρακτήρας	160
V. Έννοια αναγκαιώς συνεχόμενων κεφαλαίων.....	163
VI. Διαχρονικό δίκαιο	169

Άρθρο 521

Ανασταλτικό αποτέλεσμα. Μέχρι τότε. Εξαίρεση	171
I. Γενικές παρατηρήσεις.....	171
II. Περιεχόμενο.....	171
III. Προϋποθέσεις.....	172
IV. Έκταση.....	172
V. Διάρκεια	173
VI. Έννομες συνέπειες.....	174
VII. Εξαιρέσεις	175

Άρθρο 522

Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα	177
I. Έννοια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος.....	177
II. Όρια μεταβιβαστικού αποτελέσματος	180
III. Ειδικότερα τα εκκληθέντα κεφάλαια	184
IV. Χρόνος επέλευσης μεταβιβαστικού αποτελέσματος. Αναβίωση της εκκρεμοδικίας	188
V. Αυτεπάγγελτος έλεγχος από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο.....	190
VI. Ενστάσεις.....	193
VII. Όρια μεταβιβαστικού αποτελέσματος στις σύνθετες δίκες	194
VIII. Αποφάσεις επί παραπομπής.....	197
IX. Καταδίκη στα δικαστικά έξοδα.....	197

Άρθρο 523

Αντέφεση. Διατυπώσεις. Συνέπειες	199
I. Έννοια.....	200
II. Γενικά	200
III. Νομική φύση.....	201
IV. Προϋποθέσεις παραδεκτού.....	201
V. Παραδεκτή άσκηση έφεσης.....	202
VI. Νομιμοποίηση (ενεργητική – παθητική).....	202
VII. Έννομο συμφέρον	204

VIII. Προσβολή μόνο των κεφαλαίων που έχουν εκκληθεί ή των αναγκαία συνεχομένων με αυτά.....	205
IX. Άσκηση της αντέφεσης.....	210
X. Συζήτηση.....	213
XI. Μη εκτελεστή η εκκληθείσα πρωτοβάθμια απόφαση κατά το διάστημα που ο εφεσίβλητος δύναται να ασκήσει παρεπόμενη αντέφεση	215

Αρθρο 524

Διαδικασία συζήτησης της έφεσης.....	217
I. Τηρούμενη διαδικασία	218
II. Προτάσεις και Προσθήκη.....	220
III. Συζήτηση.....	221
IV. Άσκηση παρέμβασης.....	223
V. Επαναφορά ισχυρισμών και αποδεικτικών μέσων	224
VI. Προσκομιδή νέων αποδεικτικών μέσων	225
VII. Παραίτηση από την αγωγή ή την έφεση.....	226
VIII. Ερημοδικία	228
IX. Ερημοδικία εκκαλούντος.....	228
X. Ερημοδικία εφεσιβλήτου	232
XI. Εκπροσώπηση εισαγγελέων.....	233
XII. Παράβολο αναβολής.....	233

Αρθρο 525

Απαράδεκτο νέων αιτημάτων και ανταγωγής.....	235
I. Γενικά.....	235
II. Η έκταση της απαγόρευσης.....	236
III. Οι παρεπόμενες αιτήσεις.....	237
IV. Ειδικότερα το αίτημα επαναφοράς των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση	238

Αρθρο 526

Απαράδεκτο μεταβολής βάσεως και αιτήματος.....	241
I. Ιστορική αναδρομή - Εννοιολογική προσέγγιση	241

II. Διαφοροποίηση από το σύστημα συγκεντρώσεως - νομική φύση - πεδίο εφαρμογής της διάταξης.....	242
III. Ειδικότερα, η μεταβολή βάσης, αιτήματος, αντικειμένου.....	244
IV. Μεταβολή βάσης (νομολογία).....	245
V. Μεταβολή αιτήματος (νομολογία).....	249
VI. Μεταβολή αντικειμένου (νομολογία).....	250
VII. Ειδικές διατάξεις για απαγόρευση μεταβολής βάσης ανακοπής, ανακοπής κατά της εκτέλεσης και αναγγελίας.....	250

Αρθρο 527

Πότε επιτρέπεται η προβολή νέων ισχυρισμών	253
I. Δογματική ένταξη του 527 στον ισχύοντα ΚΠολΔ	254
II. Οι νομοθετικές μεταβολές που επήλθαν με τον Ν 4335/2015	256
III. Εύρος ισχύος του άρθρου 527 ΚΠολΔ	257
IV. Οι καθιερούμενες εκ του 527 ΚΠολΔ εξαιρέσεις από την απαγόρευση προβολής νέων πραγματικών ισχυρισμών το πρώτον ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου.....	261
Α. Ισχυρισμοί του εφεσιβλήτου προς υπεράσπιση κατά της εφέσεως (527 αρ. 1) ..	261
Β. Οψιγενείς ισχυρισμοί (527 αρ. 2 και 5)	265
Γ. Οι δικονομικός προνομιακοί ισχυρισμοί (527 αρ. 3)	269
Δ. Ισχυρισμοί οι οποίοι δεν προβλήθηκαν έγκαιρα από δικαιολογημένη αιτία (527 αρ. 4).....	275
Ε. Πραγματικοί ισχυρισμοί οι οποίοι αποδεικνύονται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία (527 αρ. 6).....	279
V. Δυνατότητα προβολής των νέων πραγματικών ισχυρισμών ως λόγων εφέσεως	283
VI. Τρόπος και χρόνος προβολής των νέων πραγματικών ισχυρισμών στην κατ' έφεση δίκη υπό το φως των νέων ρυθμίσεων	284
VII. Δυνατότητες αναιρετικού ελέγχου επί παραβιάσεως του 527 ΚΠολΔ	289

Αρθρο 528

Επί εξαφανίσεως εκκαλουμένης αποφάσεως	293
I. Ιστορική αναδρομή.....	293
II. Λειτουργία της εφέσεως ερημοδικασθέντος.....	297
III. Προϋποθέσεις εφαρμογής.....	301

IV. Περιορισμοί από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως, επιτρεπτό προβολής ισχυρισμών	302
V. Ομοδικία	303
VI. Διαδικασία δίκης.....	304
VII. Σχέση ανακοπής ερημοδικίας και έφεσης κατά ερήμην αποφάσεως.....	306

Άρθρο 529

Προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων. Στρεψοδικία	309
I. Γενικά	309
II. Ο κανόνας.....	310
III. Τρόπος και χρόνος προσκομιδής των νέων αποδεικτικών μέσων	312
IV. Οι εξαιρέσεις	312
V. Ειδικότερα το 529 II ΚΠολΔ.....	313
VI. Αποδεικτικά μέσα αποκλειόμενα δυνάμει δικονομικών συμβάσεων.....	315
VII. Δυνατότητες αναιρετικού ελέγχου	315

Άρθρο 530

Ένορκη εξέταση των διαδίκων.....	317
---	------------

Άρθρο 532

Εκπρόθεσμη έφεση.....	319
------------------------------	------------

Άρθρο 533

Ποιο δίκαιο εφαρμόζεται.....	321
I. Γενικά	321
II. Έρευνα παραδεκτού των λόγων.....	322
III. Έρευνα της βασιμότητας των λόγων	324
IV. Ποίος νόμος εφαρμόζεται	325
V. Εφαρμογή του νεώτερου ουσιαστικού νόμου κατά παρέκκλιση της διατάξεως του άρθρου 533 παρ. 2.....	326

Αρθρο 534

Αντικατάσταση αιτιολογιών	331
I. Ιστορική αναδρομή.....	331
II. Δικανικός συλλογισμός και έλεγχος αιτιολογιών - διατακτικού	332
III. Διάταξη ή μη αποδείξεων για τον έλεγχο της αιτιολογίας.....	334
IV. Κριτήριο αντικατάστασης αιτιολογιών ή εξαφάνισης της απόφασης ..	335
V. Περιπτωσιολογία.....	336
A. Απόρριψη της αγωγής με διαφορετικό είδος απόρριψης.....	336
B. Απόρριψη της αγωγής με ίδιο είδος απόρριψης	339
1. Απόρριψη της αγωγής ως <i>απαράδεκτης</i>	339
2. Απόρριψη της αγωγής ως <i>(νομικά – ουσιαστικά) αβάσιμης</i>	342
VI. Χειροτέρευση της θέσης του εκκαλούντος.....	344
VII. Δεδικασμένο επί αποφάσεως που αντικαταστάθηκαν οι αιτιολογίες της.....	345
VIII. Αναιρετικός έλεγχος.....	345

Αρθρο 535

Αποδοχή της εφέσεως	347
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	347
II. Η ρύθμιση	348
III. Παραδεκτό και βάσιμο των λόγων έφεσης.....	349
IV. Μη προσήκουσα διαδικασία στον πρώτο βαθμό	349
V. Εξαφάνιση της ερήμην πρωτόδικης απόφασης χωρίς έρευνα των λόγων έφεσης.....	351
VI. Κρίση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου.....	352
VII. Η δικαστική κρίση μετά από την εξαφάνιση της απόφασης	353
VIII. Ειδικότερα η κρίση επί παρεπομένων αιτημάτων	357
IX. Απόρριψη της αγωγής από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο για διαφορετικό λόγο.....	357
X. Δικαστικά έξοδα	359
XI. Εφαρμοστέος νόμος	360
XII. Έκδοση απόφασης	361
XIII. Νέες αποδείξεις.....	361
XIV. Εξαφάνιση της απόφασης λόγω αναρμοδιότητας.....	361

Άρθρο 536

Επιβλαβέστερη απόφαση	365
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	366
II. Πώς εργάζεται το εφετείο	368
III. Η λειτουργία της απαγόρευσης της reformatio in peius γενικά	376
IV. Η λειτουργία της απαγόρευσης επί του γενικού λόγου εφέσεως περί κακής εκτίμησης των αποδείξεων επί αγωγών με απλή δομή (μία βάση – ένα αίτημα)	379
A. Η απαγόρευση ποσοτικής διαφοροποίησης σε βάρος του εκκαλούντα	379
B. Περιπτώσεις διαφοροποίησης του λόγου απόρριψης της αγωγής.....	380
1. Πρωτόδικη απόρριψη της αγωγής ως νόμω αβάσιμης – εκκαλών: ενάγων.....	380
2. Πρωτόδικη απόρριψη της αγωγής ως ουσία αβάσιμης – εκκαλών: ενάγων.....	380
3. Πρωτόδικη απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης (ιδίως αόριστης) – εκκαλών: ενάγων.....	382
4. Πρωτόδικη απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης (ιδίως αόριστης) – εκκαλών: εναγόμενος	385
V. Η λειτουργία της απαγόρευσης επί λόγων εφέσεως που πλήττουν συγκεκριμένα απαράδεκτα περί αποδείξεων	385
VI. Η λειτουργία της απαγόρευσης επί λόγων εφέσεως που πλήττουν απαράδεκτα της εν γένει δικαστικής κρίσης.....	386
VII. Επί κύριας και επικουρικής σώρευσης νομικών βάσεων	386
A. Το πρωτοδικείο απέρριψε κάποιες βάσεις και δέχθηκε μία.....	386
B. Το πρωτοδικείο εξέτασε και δέχθηκε την πρώτη αγωγική βάση και δεν εξέτασε τις λοιπές.....	386

Άρθρο 537

Επέκταση στους ομοδίκους	389
I. Γενικά περί του επεκτατικού αποτελέσματος.....	389
II. Πεδίο εφαρμογής ΚΠολΔ 537	390
III. Προϋποθέσεις επεκτατικού αποτελέσματος	390
IV. Αυτοδίκαιη επέκταση στους απρακτούντες ομοδίκους	393
V. Περιεχόμενο της επέκτασης	395
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	397

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΝΔΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ ΤΗΣ ΕΦΕΣΕΩΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Νομική φύση και λειτουργία της έφεσης	1-2
II. Ο κανόνας των δύο βαθμών δικαιοδοσίας	
Α. Λειτουργική αρμοδιότητα	3-5
Β. Το ειδικότερο περιεχόμενο του κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας	6-8
Γ. Ο κανόνας των δύο βαθμών δικαιοδοσίας και η αρχή της οικονομίας της δίκης	9-10
III. Κατ' ουσίαν έρευνα της διαφοράς	11-12
IV. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως	13-16
V. Ζητήματα του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης	
Α. Επί απορρίψεως της αγωγής για τυπικό λόγο ή ως μη νόμιμη	17-18
Β. Επί περισσοτέρων κεφαλαίων της προσβαλλόμενης αποφάσεως	19
Γ. Επί μη εξετάσεως πρωτοδίκως ορισμένων κεφαλαίων της αγωγής	20
Δ. Επί εν μέρει αποδοχής ενός ενιαίου κεφαλαίου της αγωγής	21

I. Νομική φύση και λειτουργία της έφεσης

Η έφεση συνιστά εκείνο το τακτικό ένδικο μέσο, με το οποίο ο ηττηθείς διάδικος προσβάλλει την πρωτόδικη απόφαση ενώπιον ανώτερου δικαστηρίου και ζητεί την εν όλω ή εν μέρει εξαφάνισή της και τη διάγνωση εκ νέου της διαφοράς με σκοπό την έκδοση ορθότερης και, κατά κανόνα, ευνοϊκότερης γι' αυτόν αποφάσεως.¹

Είναι το μοναδικό ένδικο μέσο που συγκεντρώνει και τις τρεις βασικές ιδιότητες των ενδίκων μέσων, καθώς είναι τακτικό, ανασταλτικό και μεταβιβαστικό ένδικο μέσο. Η αποκλειστική συνδρομή των τριών αυτών γνωρισμάτων σημαίνει ότι : α) με την έφεση προσβάλλεται οποιαδήποτε οριστι-

---

1. Κεραμεύς Κ., Ένδικα μέσα, δ' εκδ., (2007), σελ 58, Νίκας Ν., Πολιτική Δικονομία ΙΙΙ, (2007), σελ. 109.

κή απόφαση πρωτοβάθμιου δικαστηρίου (βλ. άρθρο 513 ΚΠολΔ), β) έως ότου εξαντληθεί η έφεση, η απόφαση δεν δύναται, κατ' αρχάς, να αναπτύξει τις συνέπειές της (βλ. άρθρα 519 και 521 ΚΠολΔ) και γ) η έφεση κρίνεται, πάντοτε, από δικαστήριο ανώτερο από εκείνο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.²

II. Ο κανόνας των δύο βαθμών δικαιοδοσίας

A. Λειτουργική αρμοδιότητα

- 3 Η πολιτική δίκη ιδιωτικού δικαίωματος προϋποθέτει σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων της, ώστε να επιτύχει αποτελεσματικά τον σκοπό της. Η απονομή σε κάθε επιμέρους διαδικαστικό όργανο, δικαστή ή δικαστικό υπάλληλο, συγκεκριμένων εξουσιών στο πλαίσιο μιας διαφοράς αποτελεί την **κατά λειτουργίαν ή λειτουργική αρμοδιότητα**. Οι κατ' ιδίαν διαδικαστικές πράξεις κατανέμονται **είτε οριζοντίως**, εξειδικεύοντας το εκάστοτε αρμόδιο για τη διενέργειά τους όργανο, **είτε καθέτως**, με την ύπαρξη διαδοχικών σταδίων εξετάσεως της διαφοράς ενώπιον ιεραρχικώς διαρθρωμένων δικαστηρίων.³
- 4 Η **κάθετη** κατάτμηση τής κατά λειτουργίαν αρμοδιότητας βασίζεται στην ιεραρχική διάρθρωση των δικαιοδοτικών οργάνων, θεμέλιό της δε αποτελεί ο **κανόνας των δύο βαθμών δικαιοδοσίας (άρθρο 12)**.⁴
- 5 Η καθιέρωση, με την άσκηση ενδίκου μέσου, της δυνατότητας επανόδου ενώπιον ενός οργάνου ιεραρχικά ανώτερου – το οποίο θα επανεξετάσει τη διαφορά και μάλιστα με περισσότερα, κατά τεκμήριο, εχέγγυα ορθής κρίσεως ή όπου θα καταστεί δυνατή η επανόρθωση ενδεχόμενων διαδικαστικών σφαλμάτων των διαδίκων – εξυψώνει το περί δικαίου αίσθημα του πολίτη και συντελεί στη βελτίωση και αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης δικαστικής προστασίας. Υπό την έννοια αυτή, με τον κανόνα του άρθρ. 12 διαμορφώνεται μια διαδικασία εσωτερικού ελέγχου εντός της δικαιοδοτικής λειτουργίας.⁵

---

2. Κεραμεύς Κ., ό.π., σελ. 57, Μήτσου Α., σε Κολοτούρο Π. (επιμ.), Ένδικα Μέσα και Βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, 2013, σελ. 56.

3. Αρβανιτάκης Π., Η κατ' ουσίαν έρευνα της διαφοράς μετά την εξαφάνιση της πρωτόδικης αποφάσεως κατά τον ΚΠολΔ, 2001, σελ. 23, Νίκας Ν., Πολιτική Δικονομία Ι, (2003), σελ. 126.

4. Ράμμος Γ., Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου Ι, παρ. 171, σελ. 159.

5. Μητσόπουλος Γ., Πολιτική Δικονομία, τόμ. Α', σελ 124-125, Αρβανιτάκης Π., ό.π., σελ. 28.

Β. Το ειδικότερο περιεχόμενο του κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας

Κατά το δικονομικό σύστημα του ΚΠολΔ, στην πολιτική δίκη καθιερώνονται δύο βαθμοί δικαιοδοσίας (άρθρ. 12). Η μετάβαση από τον πρώτο στον δεύτερο βαθμό γίνεται με το ένδικο μέσο της **εφέσεως**, η οποία αποτελεί το θεμέλιο του κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, εντεύθεν το μέσον παροχής ορθότερης και αποτελεσματικότερης δικαστικής προστασίας, στο πλαίσιο διπλού ελέγχου της εξ αντικειμένου ορθότητας της δικαστικής κρίσεως.⁶ Εν όψει του ανωτέρω κανόνα, αν δεν υπάρχει αντίθετη ρητή νομοθετική ρύθμιση ή συμφωνία των μερών για τον αποκλεισμό της, έφεση χωρεί εναντίον κάθε πρωτόδικης αποφάσεως. Επίσης, αν δεν υπάρχει αντίθετη νομοθετική πρόβλεψη (λχ. άρθρ. 79 παρ. 1, 587), καθίσταται απαράδεκτη κάθε κύρια (πρβλ. άρθρ. 525 παρ. 2, 3) και αυτοτελής (πρβλ. άρθρ. 283 παρ. 2)⁷ αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας, η οποία υποβάλλεται απ' ευθείας στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο (άρθρ. 12 παρ. 2). Παράκαμψη του πρώτου βαθμού δεν είναι δυνατή ούτε με συμφωνία των μερών.⁸ Επομένως, η κάθετη διάρθρωση της κατά λειτουργίαν αρμοδιότητας καταστρώνεται στον νόμο κατά τρόπο αποκλειστικό, μη υποκείμενη σε παρέκταση. Αντιθέτως, δεν αποκλείεται η διά νόμου καθιέρωση του εφετείου ως δικαιοδοτικού οργάνου πρώτου (και συγχρόνως τελευταίου) βαθμού για την επίλυση συγκεκριμένων διαφορών ιδιαίτερης αξιολογικής σημασίας, (λχ. η κατ' άρθρ. 825 ερμηνεία διαθήκης, με την οποία διατίθενται περιουσιακά στοιχεία υπέρ κοινωφελών σκοπών, ή ο διορισμός ειδικού εκκαθαριστή προβληματικής επιχειρήσεως, κατ' άρθρ. 9 Ν 1386/1983), χωρίς να τίθεται ζήτημα αντισυνταγματικότητας των σχετικών διατάξεων.⁹

Η κατοχύρωση του επιδιωκόμενου με τον κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας σκοπού, η βαθύτερη δηλαδή έρευνα της υποθέσεως και η μέσω αυτής ορθότερη απονομή της δικαιοσύνης, επιτυγχάνεται με τη διπλή επί της ουσίας εξέταση της διαφοράς. Η έκδοση αποφάσεως επί της ουσίας εντάσσεται στο ίδιο το περιεχόμενο του συνταγματικώς κατοχυρωμένου

6. Κεραμεύς Κ., Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό μέρος, 1986, αριθ. 33, σελ. 17, Νίκας Ν., Οι νέοι πραγματικοί ισχυρισμοί στην κατ' έφεση δίκη, 1987, σελ. 33-35.

7. Κεραμεύς Κ., ό.π., αριθ. 196, σελ. 472.

8. Μητσόπουλος Γ., ΠολΔ, σελ. 151, Κεραμεύς Κ., ό.π., αριθ. 44, σελ. 77, Νίκας Ν., Πολιτική Δικονομία, Ι, σελ. 128, Μήτσου Α., ό.π., σελ. 57. Διάφορο τυγχάνει το ζήτημα ότι ο διάδικος δύναται, μέσω της ερημοδικίας του, να υπερπηδήσει τον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, χωρίς να απολέσει στην ουσία κανένα δικονομικό του δικαίωμα (άρθρ. 528) βλ. Κεραμεύς, «Τα ένδικα μέσα...» ΕΝΟΒΕ 24 (1995), 26.

9. Αρβανιτάκης Π., ό.π., σελ. 31, Νίκας Ν., Πολιτική Δικονομία, Ι, σελ. 154-155.

δικαιώματος δικαστικής προστασίας (άρθρ. 20 παρ. 1 Σύντ.)¹⁰, αποτελώντας καθ' εαυτήν βασικό σκοπό της δίκης.¹¹ Περιεχόμενο της αιτήσεως δικαστικής προστασίας αποτελεί μόνον η διάγνωση ορισμένης έννομης σχέσεως ή δικαιώματος του ουσιαστικού δικαίου, η προσβολή του οποίου κατέστησε αναγκαία την ενεργοποίηση του θεσμού της δίκης για την προστασία του, ή η διάπλαση διά της δικαστικής αποφάσεως μιας νέας έννομης σχέσεως. Για τον λόγο αυτόν, η επί της ουσίας διερεύνηση της διαφοράς και ο εξοπλισμός της σχετικής δικαστικής κρίσεως με ισχύ ουσιαστικού δεδικασμένου αποτελεί τον μόνο τρόπο, με τον οποίο ο δικαιοδοτικός μηχανισμός αποξενώνεται οριστικά από την καταχθείσα ενώπιόν του διαφορά. Αντίθετα, η έκδοση τυπικής απλώς αποφάσεως δεν εμποδίζει τους διαδίκους να επανέλθουν, για να επιδιώξουν εκ νέου, μετά τη θεραπεία του δικονομικού ελαττώματος, την επί της ουσίας έρευνα της υποθέσεώς τους.¹² Συνεπώς, δύο βαθμοί δικαιοδοσίας σημαίνει διπλή έρευνα της διαφοράς επί της ουσίας.

- 8 Η προστασία του κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας με το έκτακτο ένδικο μέσο της αναιρέσεως επιτυγχάνεται ιδίως μέσω των άρθρ. 552 και 553, συμφώνως προς τα οποία σε αναίρεση υπόκειται η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, μόνον αν αυτό ερεύνησε την ουσία της διαφοράς, είτε κάνοντας δεκτή τύποις την έφεση και απορρίπτοντάς την κατ' ουσίαν είτε δεχόμενο αυτήν κατ' ουσίαν και εξαφανίζοντας την πρωτόδικη απόφαση, εφ' όσον μόνον τότε η υπόθεση διήλθε αμφοτέρους τους βαθμούς δικαιοδοσίας.¹³ Αντίθετα, αν η έφεση απορρίφθηκε ως απαράδεκτη, η αναίρεση στρέφεται κατά της πρωτόδικης αποφάσεως, ακριβώς για να μη στερηθεί ο διάδικος έναν ολόκληρο δικαιοδοτικό βαθμό.¹⁴

Γ. Ο κανόνας των δύο βαθμών δικαιοδοσίας και η αρχή της οικονομίας της δίκης

- 9 Η απόλυτη εφαρμογή του κανόνα των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, με τον επιβαλλόμενο διπλό έλεγχο της ουσίας της διαφοράς από δικαστήρια διάφορου δικαιοδοτικού βαθμού, δυνατόν να μη συμβαδίζει με την ανάγκη ταχείας απονομής της δικαιοσύνης.¹⁵

10. Κλαμαρής Ν., Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας..., 1989, σελ. 158-159.

11. Μητσόπουλος Γ., ΠολΔ, σελ. 34 επ.

12. Κεραμεύς Κ., ό.π, αριθ. 117 III, σελ. 304, Αρβανιτάκης Π., ό.π., σελ. 32-33 και εκεί αναφερόμενες παραπομπές.

13. ΑΠ ΟΛ 40/1996 ΕλλΔνη 1996, 1534.

14. ΑΠ 622/1994 ΕλλΔνη 1995, 830-831, Μαργαρίτης Μ., σε Κεραμεύς Κ./Κονδύλης Δ./Νίκας Ν., Ερμηνεία ΚΠολΔ, τ. Ι, άρθρ. 553 αριθ. 10.

15. Κεραμεύς Κ., ό.π, αριθ. 208, σελ. 489-490, Αρβανιτάκης Π., ό.π., σελ. 36.

Ο ανωτέρω κανόνας συχνά παρακάμπτεται υπέρ της αρχής της οικονομίας της δίκης, όταν, λ.χ., το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, μετά την αποδοχή λόγου εφέσεως κατά της κύριας βάσεως της αγωγής που ευδοκίμησε στον πρώτο βαθμό, ερευνά τις μη εξετασθείσες από το πρωτόδικο επικουρικές βάσεις. Ανάλογη σημασία παρουσιάζει και το άρθρ. 528, όταν ο ερημοδικασθείς δυνάμει του τεκμηρίου ομολογίας διάδικος προβάλλει γενική άρνηση της αγωγής, οπότε μεταβιβάζεται στον δεύτερο βαθμό (άρθρ. 522) το σύνολο της διαφοράς χωρίς τους περιορισμούς του άρθρ. 527. Τότε το εφετείο λειτουργεί ως οιονεί πρωτοβάθμιο δικαστήριο, καθώς ερευνά για πρώτη φορά σε βάθος την ουσία της διαφοράς, χωρίς να περιορίζεται στον έλεγχο της ορθότητας της πρωτόδικης αποφάσεως. Η διακρατήση της υποθέσεως προς περαιτέρω εκδίκαση από το ιεραρχικά ανώτερο δικαστήριο αποτελεί συνέπεια της αρχής της οικονομίας της δίκης.¹⁶

III. Κατ' ουσίαν έρευνα της διαφοράς

Κατά τον ΚΠολΔ το ένδικο μέσο της εφέσεως, δεν έχει χαρακτήρα αποκλειστικώς ελεγκτικό της πρωτοβάθμιας αποφάσεως, αλλά αποτελεί συγχρόνως μέσο συνεχίσεως τής δίκης σε ιεραρχικώς ανώτερο δικαστήριο. Σκοπός της εφέσεως δεν είναι μόνον ο έλεγχος της νομιμότητας της πρωτοβάθμιας αποφάσεως με βάση το προσκομισθέν υλικό στην πρωτόδικη διαδικασία, αλλά η διερεύνηση της εξ αντικειμένου ορθότητας της δικαστικής κρίσεως, όπως προσδιορίζεται και από στοιχεία που για πρώτη φορά προσκομίζουν στον δεύτερο βαθμό οι διάδικοι ή για πρώτη φορά ελέγχει το δευτεροβάθμιο δικαστήριο.¹⁷ Λόγον εφέσεως δύναται να αποτελέσει όχι μόνον σφάλμα της προσβαλλόμενης αποφάσεως, αλλά και η επίκληση νέων πραγματικών περιστατικών (άρθρ. 527) ή η διόρθωση παραλείψεων ή σφαλμάτων των ίδιων των διαδίκων.¹⁸ Το υπό τον ΚΠολΔ σύστημα εφέσεως αποτελεί **σύστημα "περιορισμένης εφέσεως"**,¹⁹ καθώς παρουσιάζει χαρακτηριστικά συνεχίσεως της δίκης σε ιεραρχικώς ανώτερο δικαστήριο (λ.χ. άρθρ. 522, 527), όχι όμως απεριορίστως, εφ' όσον κατά κανόνα δεν είναι δυνατή η παράκαμψη του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας με την υποβολή νέων αιτήσεων απευθείας στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο (άρθρ. 525 παρ. 2), ενώ και η ευχέρεια προβολής νέων πραγματικών ισχυρισμών στην κατ' έφεση δίκη εισάγεται μόνον υπό προϋποθέσεις (άρθρ. 527). Υπό ένα τέτοιο σύστημα εφέσεως αντικείμενο της κατ' έφε-

16. ΑΠ 14/2010 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1568/2009 ΔΕΕ 2010, 65, ΑΠ 1513/2001 Δ 33, 358, ΑΠ 628/2001 ΕλλΔνη 43, 1407, ΑΠ 1408, 1142/1999 ΕλλΔνη 41, 737, 420 αντίστοιχα.

17. Κεραμεύς Κ., «Τα ένδικα μέσα...» ΕΝΟΒΕ 24 (1995), 26.

18. Νίκας Ν., Οι νέοι πραγματικοί ισχυρισμοί, σελ. 40 επ., 43, 164 επ., Μαργαρίτης Μ. σε Κεραμέα Κ./Κονδύλη Δ./Νίκα Ν., Ι, 520.

19. Νίκας Ν., Πολιτική Δικονομία, ΙΙΙ, (2007), σελ. 238.

ση δίκης αποτελεί το αίτημα εξαφάνισης της προσβαλλόμενης αποφάσεως, όπως οριοθετείται από τους λόγους εφέσεως και τους πραγματικούς ισχυρισμούς, που αφορούν στην εκδικασθείσα σε πρώτο βαθμό διαφορά.²⁰ Έτσι, το αντικείμενο της έκκλητης δίκης ταυτίζεται, καταρχάς, με τη δικονομική αξίωση που υπεβλήθη στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο,²¹ η οποία αναβιώνει με την άσκηση του ενδίκου μέσου, όπως πάντως περιορίζεται στο πλαίσιο της εξουσίας διαθέσεως των διαδικών, από τα όρια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως (άρθρ. 522).

- 12 Κατά το ανωτέρω σύστημα, η έφεση έχει δύο διακριτά μεταξύ τους διαδικαστικά στάδια: ένα στάδιο ακυρωτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως, όπου εξετάζεται το παραδεκτό της εφέσεως και το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων της, και ένα στάδιο εξετάσεως της ουσίας της διαφοράς μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης, το οποίο ακολουθεί το πρώτο και το προϋποθέτει.²² Η ενασχόληση όμως του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου με την ουσία της επίδικης διαφοράς, όπως κρίθηκε στον πρώτο βαθμό, δεν περιορίζεται μόνο στο δεύτερο στάδιο, αλλά δυνατόν να εμφανισθεί και στο πρώτο στάδιο, μετά την κατάφαση του παραδεκτού του ενδίκου μέσου, κατά τον έλεγχο της ουσιαστικής βασιμότητας του λόγου εφέσεως και πριν από την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Στο πλαίσιο αυτό όχι μόνον ερευνώνται κατά το πρώτο στάδιο οι προβαλλόμενοι ως λόγοι εφέσεως νέοι πραγματικοί ισχυρισμοί (άρθρ. 527),²³ αλλά συγχρόνως παρέχεται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αν ο εκκαλών-εναγόμενος ζητεί την κατ' ουσίαν απόρριψη της αγωγής, η δυνατότητα, ακριβώς όπως και στο πρωτοβάθμιο, να ερευνήσει, ήδη πριν από την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης, ακόμη και αν δεν έχει υποβληθεί σχετικός λόγος εφέσεως, ζητήματα που εκφεύγουν από την εξουσία διαθέσεως των διαδικών και ανάγονται στον χώρο της αυτεπάγγελτης δράσεως του δικαστηρίου. Στο πλαίσιο αυτό, δύναται το εφετείο να ερευνήσει και αυτεπαγγέλτως τα στοιχεία του παραδεκτού της αγωγής, δηλαδή τη συνδρομή των διαδικαστικών προϋποθέσεων της δίκης ή την έλλειψη των διαδικαστικών κωλυμάτων (άρθρ. 263), του ορισμένου και του νόμου βασίμου της αγωγής ή ζητήματα καθορισμού του αποδεικτέου αντικειμένου και κατανομής του βάρους αποδείξεως, εφ' όσον σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις πρόκειται για έκκληθέν κεφάλαιο και δεν χειροτερεύει με την αυτεπάγγελη ενέργεια του δικαστηρίου η θέση του εκκαλούντος (βλ. άρθρ. 536 παρ. 1 σε συνδ. με παρ. 2). Επίσης, όταν ο εκκαλών

20. *Τσικρικάς Δ.*, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως..., 1996, σελ. 89.

21. ΑΠ ΟΛ 12/1989 ΕλλΔνη 1989, 1313, ΑΠ 755/2012 ΝΟΜΟΣ, βλ. επίσης *Κεραμέα Κ.*, αριθ. 196 υπό (β) σελ. 473, *Μαργαρίτη Μ.*, σε *Κεραμέα Κ./Κονδύλη Δ./Νίκα Ν.*, τ. Ι εισαγ. παρατ. 511-537 αριθ. 1, *Νίκα Ν.*, Πολιτική Δικονομία, ΙΙΙ, σελ. 243.

22. *Αρβανιτάκης Π.*, ό.π., σελ. 54.

23. *Νίκας Ν.*, Οι νέοι πραγματικοί ισχυρισμοί, σελ. 45-46, *Ο ίδιος*, Πολιτική Δικονομία, ΙΙΙ, (2007), σελ. 238.

προσβάλλει την πρωτόδικη απόφαση για κακή εκτίμηση των αποδείξεων, το εφετείο δύναται, πριν ακόμη χωρήσει στην εξαφάνιση της εκκαλουμένης, να διατάξει συμπληρωματικές αποδείξεις, ακόμη και με αποδεικτικά μέσα, τα οποία εσφαλμένως απέκλεισε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ή την αυτοπρόσωπη εμφάνιση των διαδίκων προς παροχή διασαφήσεων (άρθρ. 524 σε συνδ. με 245 Ι), προκειμένου να κρίνει τη βασιμότητά του.²⁴

IV. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως

13 Η δικονομική αξίωση, που αποτέλεσε το αντικείμενο της πρωτοβάθμιας δίκης, μεταβιβάζεται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο μόνο εντός των ορίων, που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους (άρθρ. 522) ή την αντέφεση (άρθρ. 523). Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν εξετάζει πάντοτε την αγωγή ως σύνολο ούτε ελέγχει σφάλματα ή παραλείψεις, που δεν προτάθηκαν με λόγο εφέσεως. Ελέγχει μόνο τα κεφάλαια εκείνα, τα οποία διά της εφέσεως, των προσθέτων λόγων ή της αντεφέσεως μεταβιβάστηκαν προς εξέταση ενώπιόν του, και για τους λόγους που προβάλλει ο εκκαλών με την έφεση και τους πρόσθετους λόγους ή ο αντεκκαλών με την αντέφεση. Τα υπόλοιπα κεφάλαια, που δεν προσβλήθηκαν και δεν μεταβιβάστηκαν στο εφετείο, τελεσιδικούν.²⁵

14 Η εξέταση της υποθέσεως από το εφετείο στα όρια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως αναφέρεται, τόσο στο στάδιο ελέγχου της πρωτοβάθμιας αποφάσεως κατά τη διερεύνηση του βασίμου τού αναφερόμενου στην ουσία της διαφοράς λόγου εφέσεως (μεταβιβαστικό αποτέλεσμα ως προς το αίτημα της εφέσεως) όσο και στο στάδιο έρευνας της ουσίας της διαφοράς καθ' εαυτήν, μετά τη διαπίστωση της βασιμότητας τού λόγου εφέσεως και την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης αποφάσεως (μεταβιβαστικό αποτέλεσμα ως προς το αίτημα της αγωγής).²⁶ Έτσι, το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως δεν συνδέεται μόνο με τα όρια ελέγχου της αγωγής από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αλλά επηρεάζει άμεσα και τα όρια των έννομων συνεπειών της αποφάσεως, η οποία κάνει δεκτή την έφεση και εξαφανίζει την προσβαλλόμενη απόφαση.²⁷

15 Με την τελευταία αυτή λειτουργία του μεταβιβαστικού αποτελέσματος, τον καθορισμό δηλαδή των ορίων εξαφανίσεως της εκκαλουμένης

24. *Αρβανιτάκης Π.*, ό.π., σελ. 58 και παρατιθέμενη νομολογία, *Νίκας Ν.*, Πολιτική Δικονομία, ΙΙΙ, σελ. 199-201.

25. *Κεραμεύς Κ.*, ό.π., αριθ. 201, σελ. 480.

26. *Μπέης Κ.*, Πολδ, άρθρ. 522 ΙΙΙ, σελ. 1962 και ΙV, σελ. 1964.

27. *Μπακόπουλος Α.*, Οι εξουσίες του εφετείου μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης, *ΕλλΔνη* 1989, 264-265, *Τσικρικάς Δ.*, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, 1996, σελ. 31.

και αναδικάσεως της ουσίας της διαφοράς, συνδέεται η θεσπιζόμενη στο άρθρ. 535 παρ. 1 εξουσία του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Αντικείμενο εξαφανίσεως και αναδικάσεως, κατόπιν διακρατήσεως, δύναται να αποτελέσει μόνον ό,τι μεταβιβάσθηκε στον δεύτερο βαθμό.

- 16 Κεφάλαια της πρωτόδικης αποφάσεως, που δεν μεταβιβάσθηκαν με κύριο ή πρόσθετο λόγο εφέσεως στον δεύτερο βαθμό, δεν δύνανται να ερευνηθούν ούτε από το εφετείο, όταν μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης κρατεί την υπόθεση προς περαιτέρω διερεύνηση. Αλλιώς θα υπήρχε προσβολή του δεδικασμένου της αποφάσεως ως προς τα κεφάλαια εκείνα, τα οποία λόγω μη μεταβιβάσεώς τους στον δεύτερο βαθμό, τελεσίδικησαν.²⁸

V. Ζητήματα του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης

A. Επί απορρίψεως της αγωγής για τυπικό λόγο ή ως μη νόμιμη

- 17 Όταν η αγωγή απορρίφθηκε στον πρώτο βαθμό **για τυπικό λόγο**, δηλαδή ως αόριστη (άρθρ. 216 παρ. 1) ή ως απαράδεκτη λόγω ελλείψεως διαδικαστικής προϋποθέσεως ή λόγω συνδρομής διαδικαστικού κωλύματος (άρθρ. 263), ο εκκαλών-ενάγων ζητεί με την έφεσή του από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο όχι μόνο τη διαπίστωση του σφάλματος της εκκαλουμένης ως προς τη διαγνωσθείσα έλλειψη του δικονομικού αντικείμενου της δίκης, αλλά συγχρόνως και την έκδοση ευνοϊκής γι' αυτόν αποφάσεως επί της ουσίας της διαφοράς. Το ίδιο ισχύει, αντίστοιχα, και όταν εκκαλεί την απόφαση ο εναγόμενος, όπως έχει έννομο συμφέρον, μη αρκούμενος στην απόρριψη της αγωγής για τυπικό λόγο και επιδιώκοντας τη δημιουργία ουσιαστικού δεδικασμένου υπέρ αυτού. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις μεταβιβάζεται στον δεύτερο βαθμό όχι μόνο το δικονομικό αντικείμενο της δίκης – και ειδικότερα το στοιχείο εκείνο, η έλλειψη του οποίου οδήγησε στην απόρριψη της αγωγής – αλλά και η ουσία της διαφοράς ως προς το σύνολο της αγωγής, ακόμη και αν ο λόγος εφέσεως αφορά αποκλειστικά το σφάλμα της εκκαλουμένης επί του δικονομικού ζητήματος. Επομένως, η εξουσία του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου μετά την εξαφάνιση της πρωτοβάθμιας αποφάσεως, καλύπτει το συνολικό αντικείμενο της διαφοράς, δικονομικό και ουσιαστικό.
- 18 Το ίδιο ισχύει, όταν ο **ενάγων** εκκαλεί την πρωτόδικη απόφαση, επειδή απέρριψε την αγωγή του ως **νόμω αβάσιμη**. Και στην περίπτωση αυτή, όπου το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εισήλθε στην εξέταση της ουσίας της διαφοράς, αλλά περιορίσθηκε στον έλεγχο της νομικής βασιμότητας της

28. Αρβανιτάκης Π., ό.π., σελ. 64.

αγωγής, μεταβιβάζεται στον δεύτερο βαθμό η ουσία της διαφοράς συνολικά. Επομένως, και εδώ μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης θα εξετασθεί η ουσιαστική βασιμότητα της αγωγής από το ίδιο το εφετείο.²⁹

Β. Επί περισσότερων κεφαλαίων της προσβαλλόμενης αποφάσεως

Αν η αγωγή περιέχει περισσότερα αυτοτελή κεφάλαια, τα οποία απετέλεσαν αντικείμενο δικαστικής διαγνώσεως από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, μεταβιβάζονται στον δεύτερο βαθμό μόνον όσα απ' αυτά προσβλήθηκαν με το δικόγραφο της εφέσεως ή, εφόσον πρόκειται για κεφάλαια αναγκαιώς συνεχόμενα με τα εκκληθέντα, με τους πρόσθετους λόγους (άρθρ. 520 παρ. 2) ή με αντέφεση (άρθρ. 523 παρ. 1). Με τον όρο «**κεφάλαιο**» νοείται η οριστική διάταξη της πρωτοβάθμιας αποφάσεως, η οποία αποφαίνεται επί του παραδεκτού ή του βασίμου κάθε αυτοτελούς αιτήσεως δικαστικής προστασίας.³⁰ Συνεπώς, κριτήριο για την ύπαρξη αυτοτελούς κεφαλαίου είναι η δημιουργία χωριστού αντικειμένου δίκης στο πλαίσιο της ίδιας διαφοράς, και όχι τα επιμέρους πραγματικά ή νομικά ζητήματα, που επιλύει η απόφαση, ή οι κατ' ιδίαν προϋποθέσεις επελεύσεως της ζητούμενης έννομης συνέπειας (λχ. η υπαιτιότητα και η ζημία ως προς την αίτηση αποζημιώσεως). Από τα τελευταία δυνατόν να δημιουργείται πλειονότητα λόγων εφέσεως, όχι όμως και πλειονότητα πληττόμενων κεφαλαίων.³¹ Κατά την έννοια αυτή, αυτοτελή κεφάλαια στοιχειοθετούν τα περισσότερα συνεκδικαζόμενα αντικείμενα δίκης σε περίπτωση αντικειμενικής ή επικουρικής σωρεύσεως αγωγών, υποκειμενικής σωρεύσεως με τη μορφή της απλής ομοδικίας, όπως και η άσκηση ανταγωγής ως προς την αγωγή ή η υποβολή παρεμπίπτουσας αγωγής ως προς την κύρια αγωγή (άρθρ. 283). Αντίθετα, πρόκειται για ενιαίο κεφάλαιο, όταν το αυτό αντικείμενο δίκης συντίθεται από περισσότερα επιμέρους κονδύλια. Κατά ταύτα, εφ' όσον πρόκειται για αυτοτελή κεφάλαια της αγωγής, η μεταβίβασή τους στο εφετείο προϋποθέτει προσβολή καθ' ενός απ' αυτά χωριστά, ώστε να καταστεί δυνατή η επανεξέτασή τους στον δεύτερο βαθμό. Αν ορισμένα αυτοτελή κεφάλαια δεν προσβληθούν τελεσιδικούν.³²

29. *Αρβανιτάκης Π.*, ό.π., σελ. 65-66.

30. *Ράμμος Γ.*, Εγχειρίδιον ΙΙ, παρ. 288 σελ. 999, *Μπέης Κ.*, ΠολΔ, άρθρ. 520 σελ. 1957, άρθρ. 523 σελ. 1978, *Μαργαρίτης Μ.* σε Κεραμέα Κ./Κονδύλη Δ./Νίκα Ν. τ. Ι 520, αριθ. 37, *Μπακόπουλος Α.*, Ζητήματα από την κατ' έφεση δίκη, ΕλλΔνη 1992, 1144, *Τσικρικάς Δ.*, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως, σελ. 106 επ., *Μακρίδου Κ.*, Πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, 2000, σελ. 42.

31. *Μακρίδου Κ.*, ό.π., σελ. 45 επ.

32. *Αρβανιτάκης Π.*, ό.π., σελ. 69-70 και παρατιθέμενη νομολογία και βιβλιογραφία.

Γ. Επί μη εξετάσεως πρωτοδίκως ορισμένων κεφαλαίων της αγωγής

- 20 Από το συνδυασμό των άρθρ. 525 παρ. 1 και 535 παρ. 1 προκύπτει ότι, όταν πρόκειται για επικουρική σώρευση αγωγών ή όταν το αίτημα της αγωγής θεμελιώνεται σωρευτικά σε περισσότερες βάσεις, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, εξαφανίζοντας την προσβαλλόμενη απόφαση και απορρίπτοντας το κύριο αίτημα ή τη βάση, που στήριξε την απόφαση μετά από αποδοχή της εφέσεως του εναγομένου, έχει την εξουσία, υποκαθιστάμενο στα δικαιώματα του πρωτοδικείου, να εξετάσει πλέον το ίδιο όσες βάσεις παρέμειναν αδικαστες στον πρώτο βαθμό, καθώς με την εξαφάνιση της εκκαλουμένης αναβιώνει η εκκρεμοδικία της αγωγής ως σύνολο, επομένως και των αιτημάτων ή βάσεων, που δεν εξετάστηκαν πρωτοδίκως.³³ Το ίδιο ισχύει για την ταυτότητα του νομικού λόγου και αν από παραδρομή το πρωτοβάθμιο δικαστήριο παρέλειψε να ερευνήσει την επικουρική αγωγή παρά την απόρριψη της κύριας. Τα μη εξετασθέντα κεφάλαια μεταβιβάζονται αυτομάτως στον δεύτερο βαθμό, ακόμη και αν δεν διατυπωθεί σχετικός λόγος εφέσεως, εφ' όσον, μη έχοντας κριθεί πρωτοδίκως, δεν έχουν τελεσιδικήσει,³⁴ εντεύθεν δεν έχουν καλυφθεί με δύναμη δεδικασμένου (πρβλ. άρθρ. 321). Αν το εφετείο παραλείψει να εξετάσει μεταβιβασθέν με τον τρόπο αυτόν κεφάλαιο της αγωγής ενώπιόν του, καθιστά την απόφασή του αναιρετέα κατά το άρθρ. 559 αριθ. 8.

Δ. Επί εν μέρει αποδοχής ενός ενιαίου κεφαλαίου της αγωγής

- 21 Όταν εκκαλείται ένα ενιαίο κεφάλαιο της αγωγής, το οποίο έγινε εν μέρει δεκτό και εν μέρει απορρίφθηκε από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, τότε μεταβιβάζεται μεν στον δεύτερο βαθμό το κεφάλαιο ως σύνολο, συνεπώς δύναται να ασκηθεί λχ. αντέφεση από τον εφεσίβλητο (βλ. άρθρ. 523 παρ. 1), το εφετείο όμως δύναται να εξετάσει μόνο το μέρος εκείνο της αποφάσεως, το οποίο πλήττεται με τον λόγο εφέσεως. Έτσι, σε περίπτωση παραδοχής τού αντίστοιχου λόγου εφέσεως, αν δεν υπάρξει πρωτοβουλία του εφεσιβλήτου με την άσκηση αντίθετης εφέσεως ή αντεφέσεως, η εξαφάνιση της εκκαλουμένης θα είναι μερική, αποκλειόμενης της έρευνας του μέρους εκείνου του κεφαλαίου, που επιδικάσθηκε στον εκκαλούντα πρωτοδίκως.³⁵

33. ΑΠ 182/2015 ΝΟΜΟΣ.

34. Κεραμεύς Κ., ό.π., αριθ. 201 σελ. 481, Αρβανιτάκης Π., ό.π., σελ. 74-76 και παρατιθέμενη νομολογία και βιβλιογραφία.

35. ΑΠ 1344/2015 ΝΟΜΟΣ.

ISBN: 978-960-622-339-6

16100